

**Osatyökykyisille
tie työelämään**

**HALLITUKSEN
KÄRKIHANKE**

Kaikkien työpanosta tarvitaan

OTE

Osatyökykyisten reitit työllisyyteen – etuudet, palvelut, tukitoimet

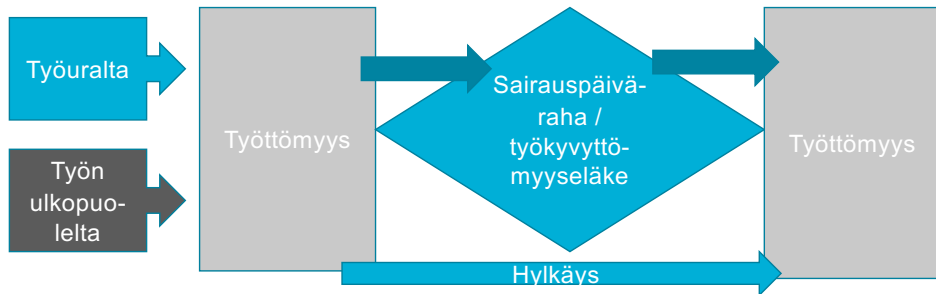
21.2.2019

Tuija Oivo ja Raija Kerätär

Työttömät yhdenvertaisiksi terveyspalveluissa

Kansalaisinfo

Työttömyydestä on muodostunut välitila

43 000 työtöntä etuus- ja palveluloukussa

- Joka viidennen pitkäaikaistyöttömän (n. 16 000) työkykyä voitaisiin kohentaa hoidolla tai kuntoutuksella
- Lähes joka kolmas (n. 27 000) pitkäaikaistyötön on työkyvytön
 - Eniten on mielenterveyden sairauksia ja tuki- ja liikuntaelinsairauksia sekä monisairaita
- Passiiviseen työttömyysturvaan 5,5 miljardia € - aktiiviseen työvoimapolitiikkaan vajaa 600 miljoonaa €
- 27 000 työkyvyttömän työttömän työmarkkinatuen kustannukset 227 miljoonaa €/v
- Työkyvyn arviointivaihe ei kerrytä työttömyysturvan aktiivisuusehtoa

- Työttömät ovat sairaampia, mutta käyttävät vähemmän terveydenhuollon palveluita
- Työttömien sairauksia ei tutkita, hoideta eikä heitä ohjata kuntoutukseen samoin kuin työssä käyviä
- Heikoimmassa asemassa olevien palvelutarpeisiin kohdistuu asenteellisuutta ja väheksyntää
- Terveydenhuolto on vetäytynyt työttömien osatyökykyisten palveluista
- Heidän työkyvyttömyyseläkehakemuksistaan hylätään lähes 90%
- Lääkäreiden työkyvyn arvioinnin osaamisessa on vakavia puutteita

Terveydenhuoltolaki 12§ ?

- Kuntien velvollisuus väestöryhmien terveys- ja toimintakyvyn seurantaan ei toteudu heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla.
- Palveluiden kohdentamisessa tulisi huomioida nykyistä painokkaammin myös se väestönosa, jolla on terveystarvetta, mutta he eivät itse palveluihin hakeudu.
- Syrjäytymisessä on kyse myös palveluiden ja palvelujärjestelmän piirteistä (mm. asenteet, toimintatavat, resurssien jako), jotka vaikeuttavat palveluihin hakeutumista ja niistä hyötymistä.

- Sosiaaliturvajärjestelmä on pirstaleinen eikä kannusta työllistymiseen eikä osallisuuteen
- Etuusviidakko jopa estää tarvittavien työkyvyn tukitoimien järjestämistä

Esimerkki

- nuori opintonsa masennuksen vuoksi keskeyttänyt
 - Opintotuki katkolle
 - Sairauspäivärahalla? Ei voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan
 - Työmarkkinatuella? Kuntouttava työtoiminta? Ei voi järjestää toiminnallista työkyvyn arviota samalla
 - Kuntoutusraha ammatillinen kuntoutus Kela? Liian huonossa kunnossa osallistuakseen

- Ilmarisen selvitys: Työelämän ulkopuolella 65 000 osatyökykyistä, jotka haluaisivat työskennellä sekä arvioivat kykenevänsä siihen
- Heidän työllistämisensä hyödyntämätön potentiaali 1,3 mrd euroa vuodessa
- Työmarkkinoilla tarvitaan tukitoimia hyvin erilaisille henkilöille
 - Osa on täysin työkykyisiä tukitoimien avulla
 - Osa on kykeneviä tekemään räätälöidysti vain osan työtehtävistä
- Sekä avointen että siirtymätyömarkkinoiden mahdollisuuksia tulee lisätä
- Kokonaisvaltainen näkemys yhteiskunnallisten yritysten kehittämisestä Suomessa puuttuu
- Sosiaalisesti vastuulliset julkiset hankinnat

- Strateginen ohjelma, joka on
 - Pitkäjänteinen,
 - Yli hallituskausien ulottuva,
 - Eri hallinonalojen eri tasoja koskettava
- Tarkoituksena on vajaakuntoisten ja pitkäaikaistyöttömien henkilöiden työelämäosallisuuden lisääminen ja heidän tarvitsemiensa palveluiden ja etuuksien varmistaminen.

Ehdotuksena Työkykyohjelma, tavoitteet

- Työkykypalveluita tarvitsevat **tulevat tunnistetuiksi** ja he **saavat** yksilölliset ja vaikuttavat tukipalvelut ja etuudet.
- Avointen ja siirtymätyömarkkinoiden **uudet rakenteet ja toimintatavat tukevat** vajaakuntoisten henkilöiden työhön osallistumista.
- Pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten tarvitsemat **monialaiset palvelut** toteutuvat saumattomasti ja pitkäjänteisesti.
- **Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus toteutuvat** työkykypalveluissa ja osallisuudessa työhön.

1. Työkykypalvelujen prosessista ja palvelujärjestelmästä
 - Edellyttää systemaattisesti etenevää prosessia perustason arvioinnista vaativaan erityistason arviointiin
 - Edellyttää vastuullista asiakasohjausta
 - Edellyttää osaamisen kehittämistä
 - Edellyttää osaamista palveluiden yhteensovittamisen johtamiseen
2. ”Suomen mallista” osallisuutta mahdollistavista ratkaisuksista sekä avoimilla että siirtymätyömarkkinoilla
3. Yhtenäisestä ja kannustavasta etuusjärjestelmästä

1. Työnvälitys- ja rekrytointipalvelujen uudelleenmuotoilu

- Digitaalinen palvelualusta, julkisen ja yksityisen ekosysteemi, yksilölliset ja joustavat ratkaisut myös työnantajille, opinnollisuuden lisääminen

2. Yhteiskunnallisten yritysten strategia

- Yrityshautomo, liiketoimintaosaaminen, uudet rahoitusmallit, panostukset vaikuttavuustutkimukseen
- Osatyökykyisten vaikuttavuusinvestoinnit

3. Hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelma

- Tavoite: vuonna 2019 julkisilla hankinnoilla työllistetään 5 000 osatyökykyistä

- Työttömyysturva työllisyysturvan suuntaan
 - työllistymisseteli, henkilökohtainen investointi/budjetti
- Velkaongelmien huomioiminen
- Tarkastellaan samanaikaisesti aktivointi-, kuntoutus-, ja työkykytoimien kokonaisuutta,
 - josta tulee muodostua yksilöllinen prosessi
 - Jonka ajalta toimeentulo on turvattu
- Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin prosessi tulee hyväksyä aktiiviehdon täyttäväksi
- Pitkäaikaistyöttömien työkyvyttömyyseläkkeiden hylkäysten osuudesta ja perusteista on järjestettävä seuranta (Kela)

- Eduskuntaryhmät sitoutuvat tulevina vuosina edistämään työikäisten työkykyä, ehkäisemään siirtymistä työttömyydestä pitkäaikaistyöttömyyteen ja lisäämään heikossa työmarkkina-asemassa olevien työelämäosallisuutta
- Toimenpiteillä varmistetaan osatyökykyisten palvelutarpeen tunnistaminen, toimivat työkyvyn ja työllistämisen tuen palvelut sekä ihmislähtöiset palvelukokonaisuudet
- Valtakunnallinen ohjelma, joka kattaa työttömät ja työssä olevat työikäiset. Alueelliset erityisolosuhteet huomioon
- Suomen malli työelämäosallisuuden lisäämiseksi; yhteiskunnallisten yritysten strategia, hankinnoilla työllistämisen vauhditusohjelma, työnvälitys- ja rekrytointipalvelujen uudistus
- Työkyvyn tukemisen näkökulma huomioon sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa. Tavoitteena yhtenäinen, oikeudenmukainen, kannustava ja työelämäosallisuutta tukeva etuus- ja palvelujärjestelmä

https://tem.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/eduskuntaryhmat-sitoutuivat-edistamaan-osatyokykyisten-asemaa-tulevalla-hallituskaudella